Duhovnik in obred poroke

I. Kratek oris problema

Vso problematiko needinosti Cerkva glede zakramenta svetega zakona takole povzema novi *Katekizem katoliške Cerkve* (št. 1623):

> *V latinski Cerkvi velja načelo, da si ženin in nevesta kot delivca Kristusove milosti medsebojno podelita zakrament zakona, ko pred Cerkvijo izrazita svojo privolitev. V vzhodnih liturgijah je delivec zakramenta (imenovanega "kronanje") duhovnik ali škof, ki potem, ko je sprejel medsebojno privolitev poročencev, okrona zaporedoma ženina in nevesto v znamenje zakonske zaveze.*

Tu jasno odseva trenje med juristi in dogmatiki glede bistva zakramenta svetega zakona, ki traja že precej časa. Kakor je znano, so teologi na 2. vatikanskem koncilu uspeli škofe pripraviti do tega, da so se zavzeli za to, da se poročni obred rimskega obrednika tako spremeni in obogati, »da bo jasneje označeval milost zakramenta in poudaril naloge zakoncev« in da naj se »poroka redno obhaja med mašo.« V 11. členu Dogmatične konstitucije o Cerkvi so nato škofje v nasprotju z zastarelim vidikom poroke kot juridične pogodbe poudarili cerkvenostni vidik zakonske zveze in prikazali, kako se duhovništvo vernikov izraža v zakramentu svetega zakona, ter s prispodobo družine kot domače Cerkve dali vedeti, kako je zakrament svetega zakona naravnan na hierarhično duhovništvo. V Pastoralni konstituciji o Cerkvi v sedanjem svetu (čl. 47-50) se je potem cerkveni zbor znova povrnil k vprašanju o prvotnem dostojanstvu zakona in družine v današnjem svetu.

Ko se je nekaj let pozneje pripravljal novi rimski obrednik svetega zakona, si juristi niso mogli kaj, da ne bi tekst te pastoralne konstitucije po svoje popravljali, da bi poroki vrnili pečat pravne pogodbe.

Tako na primer se bere v členu 48 te pastoralne konstitucije o Cerkvi:

> *Temelje in posebne zakonitosti je globoki skupnosti življenja in ljubezni med zakonci dal Stvarnik; vzpostavi pa se ta skupnost z zakonsko zvezo, to se pravi z osebnostno nepreklicno privolitvip. Tako s človeškim dejanjem, v katerem se zakonca drug drugemu izročita in se drug drugega sprejmeta, nastane tudi pred družbo po božji volji trdna ustanova. Ta sveta vez je tako zaradi blagra zakoncev*

> *in potomstva kakor tudi zaradi blagra družbe odtegnjena človeški samovolji f…j Kristus Gospod je obilno blagoslovil to iz mnogoterih vidikov obstoječo ljubezen, ki izhaja iz božjega studenca ljubezni in je oblikovana po podobi Kristusovega zedinjenja s Cerkvijo […] Zato krščanska zakonca poseben zakrament okrepi in tako rekoč posveti za dolžnosti in dostojanstvo njunega stanu.*

V predhodnih navodilih obreda za obhajanje svetega zakona pa beremo:

> *Zakon se sklene, ko se z zakonsko zvezo, to je z nepreklicno medsebojno privolitvijo, oba zakonca drug drugemu izročita in drug drugega sprejmeta. Popolna zvestoba zakoncev in nerazvezna enota zakonske vezi je nujna zaradi edinstvene zveze moža in žene in zaradi blagra otrok. Da bi Kristus to jasneje pokazal in olajšal, je nerazvezno zakonsko zvezo povzdignil v čast zakramenta po zgledu svoje ljubezenske zveze s Cerkvijo.*

Torej: "globoka skupnost življenja in ljubezni" je za pravnike samo "zakon"; "osebnostna nepreklicna privolitev" je zanje samo "medsebojna" privolitev; "sveta vez zaradi blagra zakoncev" pomeni samo "zakonsko vez zaradi edinstvene zveze moža in žene"; ta "iz mnogoterih vidikov obstoječa ljubezen" se mora razumeti kot "nerazvezna zakonska zveza", itd.

K sreči so visoki prelati obredne kongregacije dali široka pooblastila krajevnim škofovskim konferencam, da novi rimski obrednik "prilagodijo navadam in potrebam posameznih pokrajin", da "besedila prilagodijo in dopolnijo" ali dodajo "še druga besedila iste vrste." Evropske škofovske konference se teh pooblastil niso dosti posluževale, posebno italijanske ne, ker v Italiji država še vedno pooblašča duhovnike, da izvršujejo pri poroki službo notarja. Naša slovenska škofovska konferenca pa bi lahko uvedla nekaj malih sprememb, ki bi nas privedle do edinosti z vzhodnimi brati ne samo v besedah ampak tudi v dejanjih.

II. Osnutek predlaganih sprememb

Z obredom svete poroke se že od nekdaj bavijo ne samo pravniki, ampak tudi liturgisti in dogmatiki. Vendar so pravniki pristojni samo za pravilnost in učinkovitost zunanjih dejanj, ne pa za njihovo dogmatsko vrednost. Ko torej trdijo, da je vsaka veljavna zakonska pogodba hkrati tudi zakrament, ki daje zakonu posebno trdnost, to oni priznavajo kot drugod dokazano dejstvo.

Na dogmatično zakramentalnost svetega zakona pa opozarja novi Katekizem katoliške

Cerkve (št. 1656,) ko trdi, da »2. vatikanski koncil poimenuje družino s starim izrazom "ecclesia domestica" – domača cerkev. V krogu družine so starši svojim otrokom z besedo in zgledom prvi oznanjevalci vere in gojiti morajo v vsakem njegov lastni poklic, posebno skrbno pa sveti poklic.«

Da pa postane novi družinski dom prava podružnica župnijske cerkve, prava skupnost milosti in molitve, šola človeških kreposti in krščanske ljubezni, morajo krščanski zakonci pri obredu svete poroke prejeti posebno poslanstvo, ki ga veljavno podeljuje samo škof ali župnik in si ga ne moreta zaročenca sama medsebojno podeliti. Zato bi moral tudi v latinski Cerkvi biti delivec zakramenta svete poroke škof ali od njega pooblaščeni duhovnik.

Prvo malo spremembo bi torej lahko uvedli po izraženi privolitvi v zakon pri ovijanju rok novoporočencev s štolo, kar so slovenski škofje privzeli iz starega oglejskega obreda. Besede, ki jih pri tem duhovnik izgovarja, odsevajo samo pravni, zunanji vidik cerkvene potrditve: »Gospod Bog naj dobrotljivo potrdi to vajino privolitev, ki sta jo izrazila vpričo Cerkve, in naj v vama dopolni svoj blagoslov.« Toda če malo pomislimo, da je štola znamenje duhovniške službe, bi lahko v ovijanju rok novoporočencev videli tudi gesto, s katero duhovnik izraža željo, da bi mu novoporečenca pomagala pri gradnji in rasti župnijskega občestva. Seveda bi to moral tudi z besedami izraziti, kot na primer: »Gospod Bog naj dobrotljivo potrdi to vajino privolitev, ki sta jo izrazila vpričo Cerkve, in naj vaju podpira z obilico svojih milosti pri gradnji domače cerkve.« Pri tem bi držal položeno svojo desnico na ovitih rokah. Kjer pa nočejo sprejeti obreda ovijanja rok s štolo, je dovolj, da duhovnik stegne svojo roko nad novoporočencema, in obenem izrazi, da jima poverja poslanstvo gradnje domače cerkve.

Drugo malo spremembo bi lahko uvedli pri prošnjah za vse potrebe (št. 29, str. 12), pri zadnji prošnji: »Daj, da bosta pričevalca tvoje neskončne ljubezni pri gradnji domače cerkve in župnijskega občestva.«

Tretjo malo spremembo bi moral duhovnik uvesti pri svojem nagovoru po evangeliju, ko bi omenjal "milost zakramenta" in vzvišeno poslanstvo zakoncev. Tu bi mu prav prišlo, kar piše *Katekizem katoliške Cerkve,* (št. 1657-1658): »Družina je prva šola krščanskega življenja in šola za bogatitev človečnosti. Tu se človek nauči vztrajnosti in veselja do dela, bratske ljubezni in velikodušnega odpuščanja, tudi večkratnega, in zlasti češčenja Boga z molitvijo in darovanjem svojega življenja. Treba je spomniti še na nekatere ljudi, ki so zaradi konkretnih razmer, v katerih morajo živeti […] posebno blizu Jezusovemu srcu in torej zaslužijo naklonjenost in gorečo skrb Cerkve […] Vsem tem je treba odpreti vrata družin, "domačih cerkva" in velike družine, ki je Cerkev.«